Fatma BOZKURT SARAÇ

AİLE ARABULUCULUĞU BAĞLAMINDA AİLE İŞLETMELERİ UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK

FİLİZ KİTABEVİ

İSTANBUL
2025

Mayıs 2025

ISBN: 978-625-5957-50-4

Kapak Tasarım
Sinan SARAÇ - Uraz Selim SARAÇ - Nehir SARAÇ

BASKI - CİLT
Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com
bilgi@filizkitabevi.com
Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Varlığıyla, varlığımın anlam bulduğu,
Hayatın eşsiz hediyesi,
Canım Oğlum Alp' e ithafen…
Doğum günün kutlu olsun.

ÖNSÖZ

Danışmanlığını yaptığım, Sayın Fatma Bozkurt Saraç tarafından yazılan "Aile Arabuluculuğu Bağlamında Aile İşletmeleri Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk" konulu tez, değerli jüri üyeleri Dr. Öğretim Üyesi Ferhat Yıldırım ve Dr. Öğretim Üyesi Güray Türker tarafından başarılı bulunmuştur.

Hayatın birbirimizle yollarımızı kesiştirdiği planları vardır. Sevgili Fatma Bozkurt Saraç ile birkaç kez bu güzel planın paydaşı olduk. MÜHF öğrenciliği ve mezuniyetini takiben yıllar sonra, ama bu kez meslektaş olarak, tekrar yolumuzu kesiştiren arabuluculuk eğitimleri ve bu alanda yapılan ulusal, uluslararası toplantılar oldu. Bu toplantılardan birinde İstanbul Okan Üniversitesinde Yüksek Lisans yapmak istediğini ve arabuluculuk alanında akademik yönüyle de kendini geliştirmek ve alana katkı sağlamak istediğini büyük bir coşku içinde paylaştı. Yüksek Lisans aşamasındaki azmi, disiplini, özel hayatı ve iş hayatındaki sorumluluklara rağmen gösterdiği performansının verdiği kanaat ile danışmanlığını üstlendiğim, yollarımızı bir kez daha kesiştiren bu tez, sevgili Fatma Bozkurt Saraç tarafından yine özverili bir tempo içinde hazırlanmış; önerilen değişiklik ve düzeltmeler büyük bir sabırla yapılarak son şekli verilmiştir. Bu vesileyle, emeğini esirgemeyen ve değerli katkılar sağlayan jüri üyelerine de tez danışmanı olarak teşekkür ederim.

Fatma Bozkurt Saraç'ın hem yıllardır edindiği arabuluculuk deneyiminin hem de akademik yönünün yansıdığı bu kitabın okuyuculara da yararlı olması dileğiyle…

Prof. Dr. Pervin SOMER

İstanbul-2025

TEŞEKKÜR

Aile Arabuluculuğu Bağlamında Aile İşletmeleri Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk isimli yüksek lisans tezim, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı alanında değerli jüri üyeleri **Prof. Dr. Pervin SOMER, Dr. Öğretim Üyesi Ferhat YILDIRIM** ve **Dr. Öğretim Üyesi Güray TÜRKER** huzurunda savunulmuş ve başarılı bulunarak kabul edilmiştir. Şaşırtıcı sayıda ve büyüklükte hatta kimisinin onlarca yıl öncesine dayanan aile işletmelerinin, ülkelerinde ve dünya ekonomisinde büyük paya sahip olduğu bilinmektedir. Türkiye' de aile işletmelerinde uyuşmazlıklar ve bu uyuşmazlıkların çözümü konularının "aile" ile "işletme" nin bütüncül ve "aile arabuluculuğu" yaklaşımı ile ele alındığı bu eser ve alanında ilk olma özelliğine sahiptir. Ulusal ve uluslararası literatürden süzülerek hazırlanan bu eserin, ekonomi, iş ve hukuk dünyasına katkı sunması amaçlanmaktadır.

Burada ismi yer alan, almayan, hatırladığım ya da hatırlayamadığım minnet duyduğum kişileri anmadan evvel bu eserin, şahsıma ait olmasının verdiği ayrıcalıkla şunları paylaşmak isterim: Hayat, 2008 yılının 22 Mayıs gününde özenle sevilmesi gereken bir çocuğu ailemize hediye etti. Genelde zor ve yorucu zamanlar yaşıyor olsak da inançla hayata tutunmaya çalışıyoruz. Karşımıza çıkan iyi insanlar sayesinde şartlarımız, kolaylaşıyor. Tabi ki karşımıza çıkan insanların hepsi de her zaman yapıcı değiller. Sıradan meselelerin halli için dahi daha fazla efor sarf etmek zorunda kaldığımız durumlar da oluyor. En çok sebat ederek ve basiretle ayakta, bir ve diri kalmayı öğrendik, evrildik, geliştik. Hayat ilerlerken, ailemiz açısından pek çok şeyi başarabildiğimizi görüyorum. Kendi açımdan da yerimde saymadım. Çok defa vazgeçmek üzere olduğum zamanlara rağmen kendi elimi bırakmadım, tutunup ayağa kalktım, kendimi hüsrana uğratmadım. Her şeyden ve herkesten önce kendimi kutluyor, hayatın tüm nimetlerine şükrediyorum.

2000 yılında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1. Sınıf öğrenciliğimin henüz ilk günlerinde bambaşka bir dünyanın hukuku düşüncesiyle, şaşkınlık, merak ve heyecanla Roma Hukuku derslerini kendisinden dinlediğim ve o günden sonra yıllar boyu ismini her zaman andığım ve nihayet yüksek lisansa başlamam, derslerim ve tez yazım sürecimde benim için bütün yolları açan, kolaylıkla ilerlememi sağlayan, bana güvenen, şefkatiyle ve sonsuz desteğiyle yanımda olan ve bundan sonra da hep yanımda olacağına inandığım, hayatımdaki unutulmayacak katkıları yanında bu ilk kitabıma önsöz yazmasıyla müşerref olduğum çok değerli Sayın **Prof. Dr. Pervin Somer**' e çok teşekkür ederim.

Tüm yoğunluğuna rağmen bıkmadan usanmadan tezim konusunda beni sürekli motive eden, aynı zamanda hukuk camiasına eşsiz eserler kazandıran çok değerli arkadaşım ve meslektaşım Sayın **Dr. Ferhat Yıldırım**' a çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans sürecinde tanıştığım, derslerdeki yaklaşımlarımın özgünlüğünü fark ettirerek üretkenliğim konusunda cesaretlendiren Sayın **Prof. Bahar Ceyda Süral Efeçınar**' a; en başından beri başarabileceğime inanan ve tüm içtenliğiyle yanımda olan **Sayın Prof. Dr. Cansu Topal**' a teşekkür ederim.

Türkiye' nin sanayici ve köklü ailelerinden birinin dördüncü kuşak nesli olan, aile işletmeleri içinde yetişen, bu konuda yazdığı ve tezime çokça katkı sağlayan kitabı vesilesiyle tanıştığım, sonrasında da "Arabulucu Masası" programımda konuğum olmakla beni onurlandıran Sayın **Tunç Vidinli**' ye teşekkür ederim.

2018 yılında kendisinden müzakere eğitimi aldığım, tez sürecim de dahil olmak üzere eserlerinden sürekli faydalandığım ve şimdi geldiğim noktadan daha ileri gitmem temennisinde bulunan Sayın **Dr. Hakan Karabacak**' a; kendisini tanımaktan onur duyduğum ve tezimde isabetli kaynaklar konusunda bilgilendiren ve yönlendiren Sayın **Prof. M. Serhat Sarısözen'** e; jüri önündeki savunmamda yapıcı eleştiri ve yaklaşım sunan **Dr. Güray Türker**' e; tüm hocalarıma ve dönem arkadaşlarıma; akademik çalışmalarımızda faydalandığımız hukuk alanının gelişmesi ve zenginleşmesi amacıyla bilimsel eserler üreterek emek veren tüm hukuk mensuplarına çok teşekkür ederim.

Her zaman iyiliği tavsiye ederek bizi yetiştiren, koruyup kollayan, sıcacık sarmalayan, gücünü gücüme katan tatlı dilli canım **anneme**; onların deyimiyle

her zaman yıldızımın parlamasını dileyen hemcinslerimin her birine, kadın atalarıma, her zaman maddi ve manevi destekleriyle benimle olan, beni yüreklendiren ve bana inanan geniş ailemin tüm güçlü kadınlarına teşekkür ederim.

Ömrünü evlatlarına ve onların eğitimine adayan, çağlar ötesi bir vizyona sahip, düşümde ve sevdamda yanımda olan canım **babama**; ailesindeki tüm kadınları yücelten, onlar için zorlukları kolaylaştıran **kayınpederime** ve geniş ailemin tüm erkeklerine teşekkür ederim.

Bana her zaman hayranlıkla ve aşkla bakan **eşime**, hayatımdaki varlığı için teşekkür ederim.

Güzel dünyalarında bana yer açan ve kocaman kalpleriyle eşsiz lezzette sevgilerini sunan, eserin yazım sürecinde de büyük bir sabır, fedakarlık, anlayış ve olgunluk gösteren **değerli evlatlarımız Nehir, Uraz ve Alp'** e teşekkür ederim.

Seçkin hukuk eserlerinin yayınlandığı, prestijli, köklü ve saygın bir yayınevi olan, 2000 yılında üniversite eğitimim için geldiğim İstanbul' daki ilk günlerimde ders kitaplarımı temin etmek amacıyla yol iz bilmezken yola çıkıp sağa sola sora sora gittiğim, vapurla Anadolu yakasından Avrupa yakasına geçip sokaklar arasında dolaşıp arayıp bulduğum, bu sebeple şahsım için çok büyük manevi değere sahip olan Filiz Kitabevi' nden bugün ilk kitabımın çıkmasının gururunu taşıyorum. **Filiz Kitabevi** ve onun nezdinde eserimin basımı ve yayımında emeği geçen herkese teşekkür ederim. Kitabımın yayınlanması sürecindeki ilk andan itibaren nazik ve destekleyici tüm katkıları için yayın direktörü Sayın **Cenker TANIRCAN'** a çok teşekkür ederim.

Kurucu ortağı ve yönetim kurulu üyesi olduğum **ADİSTAM (Adres İstanbul Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi A.Ş.)'** deki değerli ortaklarıma, arabuluculuk kurumuna gönül vermiş ve arabuluculuğu layıkıyla uygulayan arabulucu meslektaşlarıma teşekkür ederim. Arabuluculuk kurumu hakkında farkındalığın arttırılması amacıyla şahsımı destekleyen değerli meslektaşım Sayın Av. Arb. Sigorta Tahkimi İtiraz Hakemi Tülay Parlak' a ve insan kaynakları alanında uzman Sayın Lerzan Erkan' a ve onların verdiği ilhamla "Arabulucu Masası" isimli programımı yapmama ve bu konudaki yazılarımın yayınlanmasına vesile olan Zoomya Tv ve Zoomya Dergi sahibi Sayın Prof. Can Bilgili' ye çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ V
TEŞEKKÜR VII
İÇİNDEKİLER XI
ŞEKİL LİSTESİ XV
TABLO LİSTESİ XVII
KISALTMALAR XIX

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
ARABULUCULUK, AİLE ARABULUCULUĞU

1. ÇATIŞMA TEORİSİ 3
   1.1. ÇATIŞMA 3
   1.2. ÇATIŞMA YÖNETİMİ 6
2. ARABULUCULUK TEORİSİ 8
   2.1. AVRUPA BİRLİĞİ (AB) MÜKTESEBATI AÇISINDAN ARABULUCULUĞUN GELİŞİMİ 8
   2.2. TÜRKİYE'DE ARABULUCULUĞUN GELİŞİMİ 10
   2.3. ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YOLLARI ve TAHKİM 11
   2.4. ARABULUCULUK-TAHKİM (MED-ARB) 14
   2.5. ARABULUCULUK TANIMI ve TEMEL İLKELERİ 16
      2.5.1. İhtiyari Ve Dava Şartı Arabuluculuk 20
      2.5.2. Arabulucuların Nitelikleri 25
      2.5.3. Arabuluculuk Anlaşmalarının Hukuki Niteliği 27
   2.6. MÜZAKERE 29

3. AİLE ARABULUCULUĞU TEORİSİ 33
3.1. AİLE İÇİ ÇATIŞMA TÜRLERİ 33
3.2. AİLE İÇİ ÇATIŞMA YÖNETİMİ 38
3.3. AİLE ARABULUCULUĞU 41
3.3.1. Aile Arabuluculuğunun Tarihçesi 41
3.3.2. Aile Arabuluculuğunun Tanımı 48
3.3.3. Arabuluculuk ve Aile Arabuluculuğu 50
3.3.4. Aile Arabuluculuğunun Temel İlkeleri 55
3.3.5. Aile Arabulucusunun Nitelikleri 57
3.3.6. Arabuluculukta Güç Dengesizliklerinin Yönetilmesi 58
3.3.7. Aile Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk İçin Öneri 64

İKİNCİ BÖLÜM
AİLE İŞLETMESİ

1. TÜRK TİCARET KANUNU (TTK) KAPSAMINDA TANIMLANAN ŞİRKET YAPILANMALARI İLE AİLE İŞLETMESİ YAPILANMASI ARASINDAKİ FARKLILIKLAR 65
1.1. Kuruluş ve Değişiklikler Açısından Farklılıklar 66
1.2. Hukuki Yapı ve Amaç Açısından Farklılıklar 66
1.3. Yönetim ve Karar Alma Mekanizması Açısından Farklılıklar 67
1.4. Sermaye Yapısı Açısından Farklılıklar 67
1.5. Denetim ve Şeffaflık Açısından Farklılıklar 68
1.6. Kurumsallaşma ve Profesyonellik Açısından Farklılıklar 68
1.7. Sürdürülebilirlik ve Devamlılık Açısından Farklılıklar 68
1.8. Sona Erme Açısından Farklılıklar 68
1.9. Hukuki ve Vergisel Sorumluluk Açısından Farklılıklar 69
1.10. Risk Paylaşımı Açısından Farklılıklar 69
1.11. Ortak Sayısı Açısından Farklılıklar 70
2. AİLE İŞLETMESİ 70
3. AİLE İŞLETMELERİNDE ÇATIŞMALAR 74
3.1. AİLE İŞLETMELERİNDE ÇATIŞMA TÜRLERİ 74
3.1.1. Yönetim ve Sahiplik Çatışmaları 75
3.1.2. Nesiller Arası Çatışmalar 76

3.1.3. Roller ve Sorumluluklarla İlgili Çatışmalar 77
3.1.4. Mali Konular Ve Kaynak Dağılımı Çatışmaları 77
3.1.5. Duygusal Çatışmalar 78
3.1.6. Kişisel Çatışmalar 79
3.2. AİLE İŞLETMELERİNDE ÇATIŞMA YÖNETİMİ 80
3.2.1.Proaktif İletişim Kanallarının Oluşturulması 80
3.2.2. Çatışma Çözme Eğitimi ve Farkındalık Programları 80
3.2.3. Erken Uyarı Sistemlerinin Kurulması 81
3.2.4. Güven İnşa Edici Çalışmalar 81
3.2.5. Politikaların ve Protokollerin Geliştirilmesi 81
3.2.6. Düzenli Arabuluculuk Gözden Geçirme Süreçleri 82

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AİLE ANAYASASI, AİLE İŞLETMELERİ UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK

1. AİLE İŞLETMELERİNDE KURUMSAL YÖNETİM 83
2. AİLE ANAYASASI 86
2.1. AİLE İŞLETMELERİNİN İÇ VE DIŞ YAPISAL SORUNLARI 88
2.1.1. Aile İşletmesinin İç Yapısal Sorunları 89
2.1.2. Aile İşletmelerinin Dış Yapısal Sorunları (VUCA) 89
3. AİLE İŞLETMESİ UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK 90
3.1. AİLE ANAYASASINDA ARABULUCULUĞUN ÖNEMİ 90
3.2. AİLE İŞLETMELERİ UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK MODELLERİ ÖNERİLERİ 94
3.2.1. Değerlendirici Arabuluculuk Modeli 96
3.2.2. Kolaylaştırıcı Arabuluculuk Modeli 97
3.2.3. Dönüştürücü Arabuluculuk Modeli 98
3.2.4. Problem Çözücü Arabuluculuk Modeli 99
3.2.5. Yapılandırıcı Arabuluculuk Modeli 100
3.2.6. Öyküsel Arabuluculuk Modeli 101
3.2.7. Ekosistemik Arabuluculuk Modeli 101
3.2.8. Terapötik Arabuluculuk Modeli 102
3.2.9. Online Arabuluculuk Modeli 103

3.2.10. Boşanma Arabuluculuğu Modeli 103
3.2.11. Hümanistik Arabuluculuk Modeli 106
3.2.12. Aile Meclisi Modeli 108
3.2.13. Kolaboratif (İşbirlikçi) Arabuluculuk Modeli.....108
3.2.14. Gölge Arabuluculuk (Shadow Mediation) Modeli 109
3.3. AİLE İŞLETMELERİNDE ARABULUCULUKTA ETİK SORUNLAR VE YÖNETİMİ 110
3.3.1. Tarafların Gizliliği 110
3.3.2. Güven Sorunları.....110

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
AİLE İŞLETMELERİNDE GELECEK PERSPEKTİFİ

1. AİLE İŞLETMELERİNDE ARABULUCULUKTA KÜLTÜREL VE BÖLGESEL ETKİLER 113
1.1. KOLEKTİVİST VE BİREYCİ KÜLTÜRLERDEKİ AİLE İŞLETMELERİNDE ARABULUCULUK 114
1.2. HİYERARŞİK TOPLUMLARDAKİ AİLE İŞLETMELERİNDE ARABULUCULUK 114
1.3. DİNİ VE GELENEKSEL ETKİLER BAKIMINDAN AİLE İŞLETMELERİNDE ARABULUCULUK 115
1.4. BÖLGESEL ETKİLER.....115
2. YEREL VE ULUSLARARASI ETKİLER 117
2.1. Yerel Etkiler.....117
2.2. Uluslararası Etkiler 118
2.3. Uluslararası Tahkim İle Arabuluculuk 119
3. GENÇ NESİL İLE ARABULUCULUK SÜRECİNİN ENTEGRASYONU 119
4. TEKNOLOJİK ARABULUCULUK MODELLERİ.....120
4.1. Çevrimiçi Arabuluculuk Platformları.....121
4.2. Yapay Zeka Destekli Arabuluculuk 121
4.3. Blockchain (Sanal Gerçeklik) Teknolojisi İle Arabuluculuk 121
4.4. Aile İşletmelerinde Teknolojik Arabuluculuk Kullanımı.....122
SONUÇ 123
KAYNAKÇA 127

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil-1 Değer, Tutum, Davranış Şekillenmesi. 6
Şekil-2 Moore Çatışma Yönetimi.....8
Şekil-3 Gücün Görünümleri. 60
Şekil-4 Kurumsal Yönetim, Aile İşletmesi ve Aile Anayasası İlişkisi 86

TABLO LİSTESİ

Tablo-1 Arabuluculuk, Tahkim ve Dava Kurumunun Karşılaştırılması.....14
Tablo-2 Uyuşmazlık Konularına Göre Arabuluculuk Verileri 21
Tablo-3 Mahkeme ve Arabuluculuk Süreçlerinin Karşılaştırılması 29
Tablo-4 Hukuki Danışmanlar ve Aile Arabulucularının Karşılaştırılması 55
Tablo-5 Aile Arabuluculuğunda Uygulanabilir Beş Yöntem. 64
Tablo-6 Aile Sistemi ve İş Sistemi Karşılaştırılması.....72
Tablo-7 Aile İşletmesinin Güçlü Yanları 73
Tablo-8 İş Hayatının Gerçekleri ve Aile Hayatının Gerçeklerinin Karşılaştırılması...75
Tablo-9 Geleneksel Yöntemler ve Aile İşletmelerine Özgü Yöntemlerin Karşılaştırması.....94

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABDT	Arabuluculuk Bilgilendirme ve Değerlendirme Toplantısı
ADB	Arabuluculuk Daire Başkanlığı
ADR	Alteranative Dispute Resolutions
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AMK	Aile Mahkemeleri Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun
AŞ	Anonim Şirket
AUÇ	Alternatif Uyuşmazlık Çözümü
AÜHF	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AvK	Avukatlık Kanunu
AY	Anayasa
AYM	Anayasa Mahkemesi
b.	Bent
BATNA	Best Alternative to a Negotiated Agreement
bkz.	Bakınız
BAM	Bölge Adliye Mahkemesi
c.	Cümle
CBÜ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
CEPEJ	European Commission for the Efficiency of Justice
ÇKK	Çocuk Koruma Kanunu

dn.	Dipnot
DEÜHFD	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	Esas
EC	European Community
E.T.	Erişim Tarihi
f.	Fıkra
FMC	Code of Practice for Family Mediators
HD	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
HİGM	Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
HUAKY	Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği
HUMK	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
INURL	Inonu Unıvesıty Law Review
ISOREJ	Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Ulusal Eğitim Dergisi
ISTAC	İstanbul Arbitration Center
İK	İş Kanunu
İMK	İş Mahkemeleri Kanunu
İTM	İstanbul Tahkim Merkezi
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	Karar
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KVKK	Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
Ltd Şti	Limited Şirketi
m.	Madde
Med-Arb	Mediation-Arbitration
MTK	Milletlerarası Tahkim Kuralları

MÜHFD	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
OÜSBAD	Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
RG	Resmi Gazete
s.	Sayfa
S.	Sayı
SDHFD	Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
SWOT	Strenghts-Weakness-Oppotunities-Threats
T.	Tarih
TAAD	Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TAEK	Türkiye Arabulucular Etik Kuralları
TAEKK	Temel Arabuluculuk Eğitimi Katılımcı Kitabı
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TBBD	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	Türk Borçlar Kanunu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
THHK	Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMK	Türk Medeni Kanunu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law (Birleşmiş Milletler Uluslararası Hukuk Komisyonu)
vd.	Ve devamı
VUCA	Volatility. Uncertainty, Complexity, Ambiguity
VUK.	Vergi Usul Kanunu
Y.	Yargıtay
YÜHFD	Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
YZ	Yapay Zeka
ZOPA	Zone Of Possible Agreement